

5b Leefomgeving: steden – oefenen op onderwerp

Gebruik bij deze vragen de Bosatlas 54^e of 55^e druk. Bij het centraal examen 2020 is alleen de Bosatlas 55^e druk toegestaan, inclusief aanvulling (te verkrijgen via school).

Opgave 1 – Tweedeling in Amsterdam (examen 2014-II)

bron 1 Nieuwe stedelingen

De opvallende 'revival' van steden als Amsterdam, Berlijn, Londen en New York is het gevolg van de opkomst van de kenniseconomie. Hierbij gaat het om een bijna volledig op de dienstverlening georiënteerde samenleving, waarbij kennis en creativiteit een steeds belangrijkere plaats innemen. De bevolkingsgroep die werkzaam is in deze kenniseconomie is sterk op de stad georiënteerd en stelt specifieke eisen aan het stedelijk milieu. Deze nieuwe stedelingen wonen het liefst in een typisch hoogstedelijke omgeving als het centrum van Amsterdam, de negentiende-eeuwse wijken daaromheen en de wijken gebouwd in de periode 1920-1940.

*vrij naar: Gadet, J., K. van Zanen & E. Buursink. "Grensvlakken".
Geografie, april 2012*

Bestudeer bron 1 voor de vragen 1 tot en met 3.

Gebruik bron 1.

In deze bron worden de nieuwe stedelingen genoemd.

- 2p 1** Geef een demografisch en een sociaaleconomisch kenmerk van deze nieuwe stedelingen.
- De laatste decennia komen nieuwe stedelingen naar de stad toe en dit gaat gepaard met een verandering in het voorzieningenniveau in met name de negentiende-eeuwse wijken.
- 1p 2** Geef aan hoe de aard van de voorzieningen in de negentiende-eeuwse wijken verandert met de komst van de nieuwe stedelingen.
- 2p 3** Beredeneer dat de komst van de nieuwe stedelingen uiteindelijk kan bijdragen aan een grotere ruimtelijke segregatie in Amsterdam.

Opgave 2 – De concurrentiepositie van de Randstad (examen 2015-II)

bron 2

De concurrentiepositie van de Randstad

Met de afnemende betekenis van nationale grenzen en de uitbreiding van de Europese Unie neemt de concurrentie tussen stedelijke regio's toe. De internationale concurrentiepositie van de Randstad heeft dan ook voortdurend aandacht nodig, aangezien bijna de helft van het Nederlands Bruto Nationaal Product in de Randstad wordt verdiend.

De concurrentiepositie van de Randstad ten opzichte van andere stedelijke regio's in de Europese Unie wordt afgemeten aan verschillende variabelen, zoals de groei van het bruto regionaal product, de aantrekkelijkheid van het vestigingsmilieu en de bereikbaarheid. De top 10 van grootstedelijke regio's in Europa is op basis van deze variabelen tot stand gekomen.

De top 10 van grootstedelijke regio's in Europa

1	Londen
2	Parijs
3	Rijn-Ruhrgebied
4	Milaan
5	De Randstad
6	Madrid
7	Frankfurt
8	De Vlaamse Ruit (Brussel, Gent, Antwerpen, Leuven)
9	Barcelona
10	Rome

vrij naar: De Top 20 van Europese grootstedelijke regio's 1995-2011; Randstad Holland in internationaal perspectief. TNO, 2012

Bestudeer bron 2 voor de vragen 4 tot en met 7.

Gebruik bron 2.

Twee van de grootstedelijke regio's uit de top 10 hebben een ruimtelijke structuur die vergelijkbaar is met die van de Randstad.

- 2p 4 Welke twee grootstedelijke regio's zijn dit?

Gebruik van de Bosatlas:

– 54^e druk kaartblad 53 en diagram 68E1,

– 55^e druk kaartblad 51 en diagram 66E1.

Binnen de Randstad worden twee deelgebieden onderscheiden.

- 2p 5 Noteer de namen van deze twee deelgebieden op je antwoordblad.

Schrijf achter elk deelgebied of het bruto regionaal product per inwoner daar hoger of lager is dan dat van het gemiddelde van de Europese Unie.

Gebruik bron 2 en kaartblad 54^e druk 68 / 55^e druk 66.

Wanneer niet de Randstad als geheel, maar alleen Amsterdam in de ranglijst zou worden opgenomen, dan zal Amsterdam ongeveer dezelfde positie innemen als de Randstad als geheel.

- 2p 6 Geef twee gegevens van genoemd kaartblad waarmee je kunt aantonen dat Amsterdam alleen ook een hoge positie zal innemen op de ranglijst.

Gebruik bron 2.

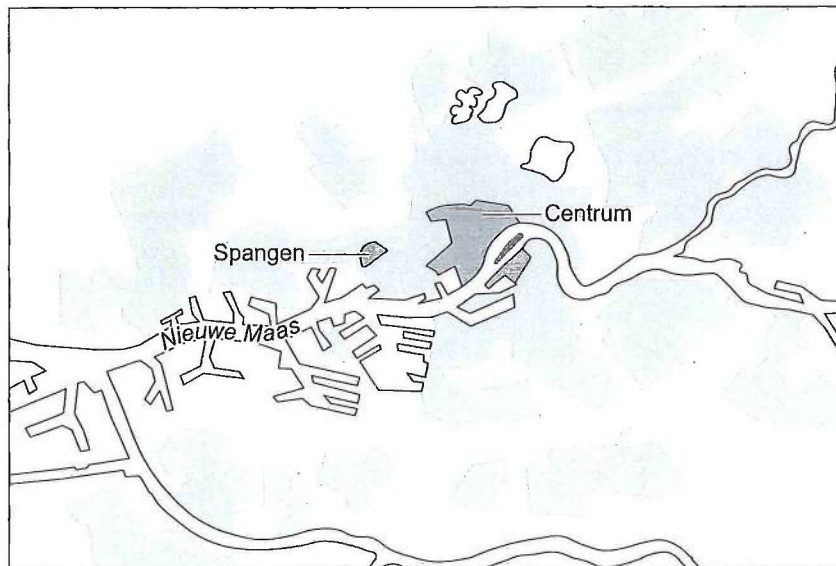
Voor de ranglijst in bron 2 zijn vooral criteria gebruikt vanuit de economische dimensie. Wanneer ook criteria uit een andere dimensie worden meegewogen zal Amsterdam een veel lagere positie innemen dan de Randstad als geheel. Ook Milaan en Frankfurt zullen dan een lagere positie innemen.

- 2p 7 Welke twee grootstedelijke regio's uit bron 2 zullen dan nog meer een lagere positie innemen?

Opgave 3 – De wijk Spangen (examen 2016-II)

bron 3

Ligging van de wijk Spangen in Rotterdam

bron 4

Spangen, een modelwijk

De wijk Spangen in Rotterdam werd gebouwd tussen 1913 en 1922 en bestond uit ruim 3.000 woningen. De woningen waren klein, maar aan de woonomgeving was veel aandacht besteed. In het noorden van de wijk werd (naar Engels voorbeeld midden tussen de woningen) een voetbalstadion gebouwd: 'Het Kasteel' van voetbalclub Sparta. Tot ongeveer 1960 was Spangen een wijk waar veel ambtenaren, onderwijzers en hoger geschoolde arbeiders woonden. De inwoners voelden zich sterk verbonden met de wijk.

Vanaf ongeveer 1960 raakte de wijk stap voor stap in een negatieve spiraal: er was in toenemende mate sprake van verpaupering, onveiligheid, overlast en criminaliteit.

Vanaf 1982 vond stadsvernieuwing plaats in Spangen. Dit leidde echter niet tot het doorbreken van de negatieve spiraal. Na 2000 werden de meest beruchte woonblokken gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Andere verwaarloosde panden werden als zogenaamde 'kluswoningen' aangeboden. Deze woningen werden tegen zeer lage prijzen en onder strikte voorwaarden verkocht. De kopers moesten de woning op eigen kosten renoveren en waren verplicht om er zelf te gaan wonen.

bron 5

De wijk Spangen

Legenda:

 bebouwing	 privé groen (tuinen)	 openbaar groen	 water
---	--	--	---

Bestudeer de bronnen 3, 4 en 5 voor de vragen 8 tot en met 11.

Gebruik de bronnen 4 en 5.

De oorspronkelijke opzet van Spangen vertoont verschillen en overeenkomsten met de opzet van veel negentiende-eeuwse arbeiderswijken. Eén verschil is de integratie van een voetbalstadion in de wijk.

2p **8** Geef

- een ander verschil tussen de oorspronkelijke opzet van Spangen en die van veel negentiende-eeuwse arbeiderswijken.
- een overeenkomst tussen de oorspronkelijke opzet van Spangen en die van veel negentiende-eeuwse arbeiderswijken.

- 2p **9** Vanaf ongeveer 1960 begon de sociale cohesie in Spangen af te nemen.
Beredeneer dat juist toen de sociale cohesie in de wijk begon af te nemen.

- In 1982 werd in Spangen begonnen met stadsvernieuwing. Veel woningen werden gerenoveerd en beter geïsoleerd.
- 2p **10** Beredeneer dat deze stadsvernieuwing niet leidde tot een verbetering van de leefbaarheid.

Gebruik bron 4.

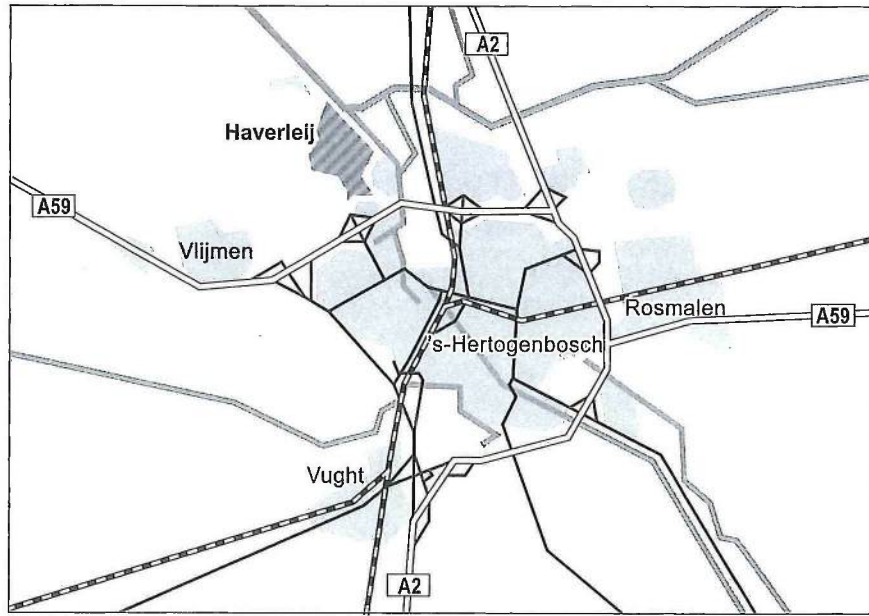
Sinds 2000 worden in Spangen andere ingrepen gedaan om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren. In plaats van stadsvernieuwing werden kluswoningen aangeboden. De woningvoorraad werd hierdoor opgeknapt, waardoor de leefbaarheid in de wijk verbeterde.

- 2p **11** Geef nog twee manieren waarop het aanbieden van kluswoningen bijdroeg aan het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk.

Opgave 4 – Haverleij: een vinexlocatie, maar dan anders (vrij naar examen 2015-I)

bron 6

Ligging van Haverleij

vrij naar: www.haverleij.nl

bron 7

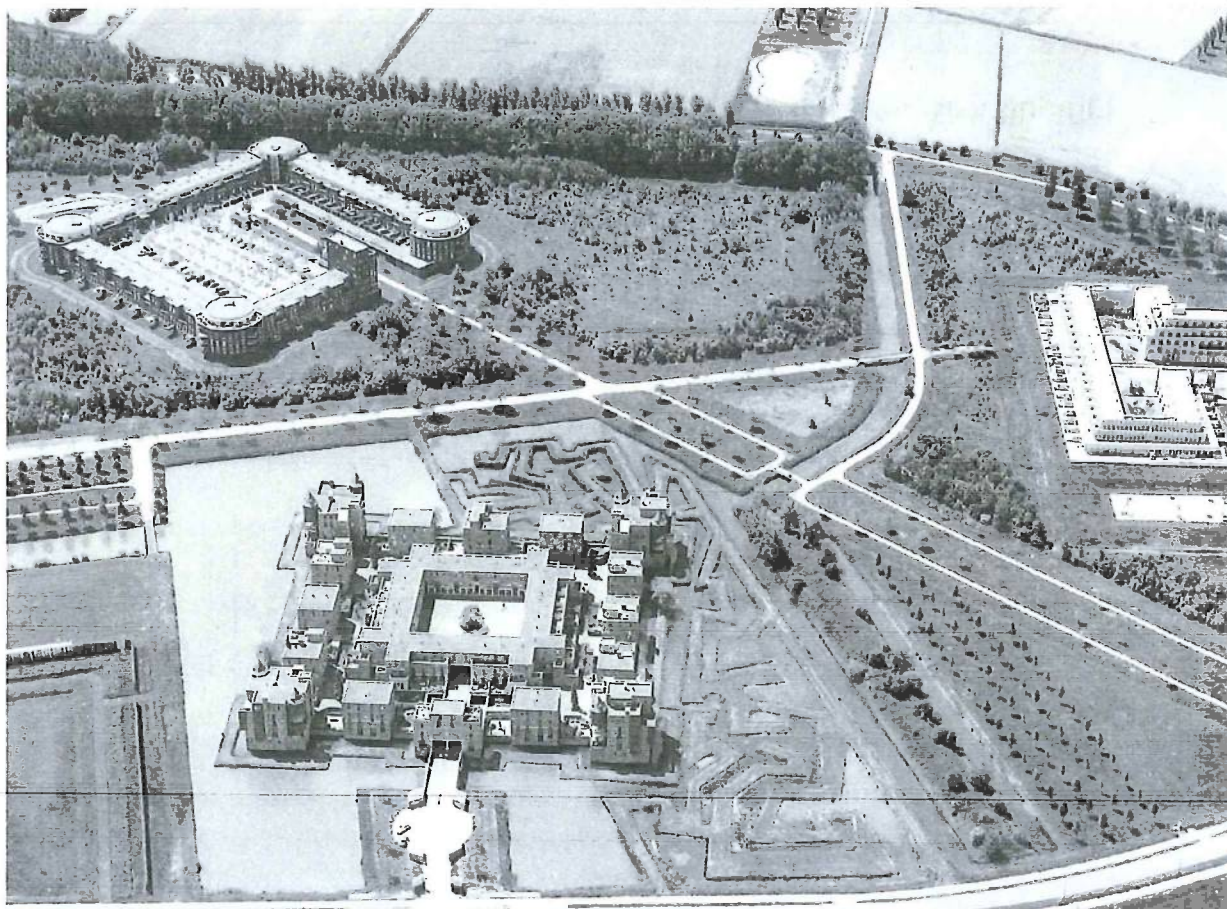
Woonkastelen in Haverleij

Haverleij is een nieuwbouwwijk net ten noordwesten van 's-Hertogenbosch.

Deze vinexwijk bestaat uit een aantal woonkastelen (zie bron 3). Deze woonkastelen zijn vrij toegankelijk, maar hebben een besloten uitstraling en zijn hierdoor niet uitnodigend voor bezoekers.

De woonkastelen worden omgeven door groenvoorzieningen en een golfbaan. De groenvoorzieningen en de golfbaan zijn eigendom van de gemeente. De wijk beschikt ook over een basisschool en een kinderopvangcentrum.

bron: Cito

bron 8**Luchtfoto van een deel van Haverleij***bron: Tomeï, K.*

Bestudeer de bronnen 6, 7 en 8 voor de vragen 12 tot en met 14.

- In de jaren zestig, zeventig en tachtig van de twintigste eeuw vond veel suburbanisatie plaats. Een gevolg hiervan was de afname van het aantal inwoners van de grote steden.
- 2p 12** Geef van de suburbanisatie
- nog een demografisch gevolg voor de grote steden;
 - een economisch gevolg voor de grote steden.
- Vanaf de jaren negentig van de twintigste eeuw werden vinexlocaties ontwikkeld.
- 2p 13** Geef twee doelen die de overheid met het vinexbeleid wilde realiseren.
- De opzet van Haverleij levert op wijkniveau een bijdrage aan een grotere subjectieve veiligheid. Op het schaalniveau van de stad 's-Hertogenbosch levert het een bijdrage aan ruimtelijke segregatie.
- 2p 14** Beredeneer dat de opzet van Haverleij op elk van deze twee schaalniveaus een andere bijdrage levert.

Opgave 7 – Hittebestendig bouwen (oefenvragen)

bron 11 *Bouw slim en verjaag de hitte uit de stad (citaten uit krantenartikel)*

Citaat 1

Voor stadsklimaatonderzoekers is het een raadsel dat er in Nederland niet veel gebeurt aan klimaatadaptie en hittebestendig bouwen. Daarmee bedoelen ze meer gras, meer bomen, dak- en gevelbegroeiing, de juiste zonweringen, bouwen met moderne steensoorten die minder warmte opnemen en het slim gebruikmaken van wind en schaduw.

Citaat 2

Als het in de Zuid-Hollandse polder 26 graden Celsius is, kan het in hartje Rotterdam wel 9 graden warmer zijn. 'Dat is voor kwetsbare groepen als ouderen, baby's en zieken overdag al onaangenaam en problematische, maar in de nacht helemaal', zegt microklimaatonderzoeker Marjolein Pijpers van Esch van de TU Delft. 'Het grote gezondheidsgevaar van hitte schuilt in de nacht. Omdat de hitte in steden blijft hangen, slapen mensen slecht. En als ze wel slapen kan het lichaam onvoldoende herstellen omdat het alleen maar bezig is met koelen.' De nachttemperatuur neemt bovendien elke hete dag op een rij een beetje toe.

Citaat 3

Studenten bouwkunde en stedenbouwkunde van nu zijn zich wel bewust van de noodzaak om anders te bouwen, zegt Van Den Dobbelen. 'Maar de huidige garde architecten en stadsontwikkelaars bouwt gewoon nog strakke gebouwen van glas waar nergens zonwering aan de buitenkant te bevestigen is. Dat kun je mooi vinden, maar is vooral onbegrijpelijk.

bron: Iante Sahadat, Bouw slim en verjaag de hitte uit de stad, De Volkskrant, 9 juli 2018

Bestudeer bron 11 voor de vragen 21 tot en met 23.

Gebruik citaat 1.

Volgens de auteur van het krantenartikel 'Bouw slim en verjaag de hitte uit de stad' gebeurt er te weinig aan klimaatadaptie en hittebestendig bouwen.

- 2p 21** Geef aan
- wat klimaatadaptie is
 - waarom klimaatadaptie en hittebestendig bouwen juist nu veel aandacht vragen.

Citaat 2 geeft aan dat het in het hart van de grote stad wel 9 graden warmer kan zijn dan daarbuiten. Een aantal oorzaken zijn in bron 11 genoemd.

- 2p 22** Noem twee oorzaken van het warme stadshart die niet al in de bron 11 zijn genoemd.

Bij het se en/of ce moet je soms wat kunnen zeggen over de toekomst (toekomstscenario's) vanuit de bestaande situatie, een bron en/of je kennis over de lesstof. Niet als waarzegger, maar als leerling die erover kan redeneren of een visie kan geven. Hier een voorbeeld.

- 3p 23** Wat is jouw hittebestendige stad van de toekomst?
Beschrijf die stad in maximaal 75 woorden vanuit een zelfgekozen uitgangspunt. Voldoe aan de volgende eisen:
- noem je uitgangspunt; een element dat een belangrijke rol moet gaan spelen in jouw stad
 - geef aan op welke manier je dat wil bereiken
 - geef jouw stad een bijpassende naam